

Utdrag ur Putins Ryssland av Anna Politkovskaja. Övers. Hans Björkegren

AKAKIJ AKAKIJEVITJ PUTIN

jag har funderat på varför jag tycker så illa om Putin. Jag är inte politisk motståndare eller rival till honom, bara en fyrtiofemårig kvinna, som är bosatt i Moskva och har upplevt kommunismen och Sovjetunionen i dess skändligaste skepnad på 1970- och 1980-talen – och det vill jag inte ha tillbaka.

Jag skall avsluta den här boken den 6 maj 2004, eftersom Putins andra period som president inleds den 7. Drygt sjuttio procent av rösterna har tillfallit honom, och även om man räknar bort tjugo procent som »tillskansade« (falska), skulle det räcka för omval.

Om några timmar bestiger alltså Putin – en typisk överstelöjtnant från sovjetiska KGB och en motsvarighet till Akakij Akakijevitj, »hjälten« i Gogols novell Kappan – återigen Rysslands tron. Han är precis så trångsynt och provinsiell som rangen låter ana; han betar sig som en officer i den sovjetiska hemliga polisen som är van att hålla ett vakande öga också på sina egna kamrater. Och han är hämndlysten: ingen politisk motståndare är inbjuden till installationsceremonin.

Brezjnev var inte bra för oss. Andropov var blodbesudlad, låt vara med en demokratisk anstrykning. Tjernenko var dum och Gorbatjov tyckte vi inte om. Då och då fick Jeltsin oss att göra korstecknet av fruktan för vad han skulle hitta på.

Och det här är slutresultatet. Den 7 maj kommer de tidigare ledarnas livvakt Akakij Akakijevitj Putin – vars uppgift det var att stå i stram givakt då VIP-kortegen passerade – att skrida fram på de röda mattorna i tronsalen i Kreml. Runt omkring honom glänser det putsade tsarguldet, tjänarna ler underdånigt, vapendragarna – allesammans handplockade lägre KGB-tjänstemän som har tilldelats viktiga poster först under Putin – pöser självbelåtet.

Man kan föreställa sig hur Lenin marscherade fram på samma pösiga sätt när han anlände till det underkuvade Kreml 1918, efter revolutionen. Den officiella kommunistiska historien (vi har ingen annan) påstår att han skulle ha marscherat blygsamt, men hans blygsamhet var i själva verket fräck: titta på mig i min blygsamhet, ni som trodde att jag var en nolla – men nu har jag lyckats, jag har krossat Ryssland precis som jag planerat och jag har tvingat landet att svära mig trohet.

Den 14 mars 2004 omvaldes Putin med förkrossande majoritet till Rysslands president. Både hemma och utomlands togs utgången för given, speciellt sedan hela den demokratiska och liberala oppositionen i Ryssland krossats i parlamentsvalen den 7 december 2003. Därför blev knappast någon förvånad över resultaten den 14 mars. Valet övervakades av internationella observatörer, men valdagen var en modern variant av den auktoritära, byråkratiska sovjetiska »folkliga viljeyttring«, som många i landet inte har glömt. På den tiden gick man till vallokalen och

släppte ned röstsedeln i valurnan, och man struntade i vilket namn som stod på lappen – resultatet var klart på förhand. Och hur reagerade folk den här gången? Man gick lydigt till vallokalerna och släppte ned röstsedlarna med en axelryckning – »Vi kan väl inte göra någonting« – övertygade om att Sovjetunionen återuppstått och »att det inte hänger på oss«.

Den 14 mars stod jag en lång stund utanför vallokalen i mitt valdistrikt vid Dolgorukijgatan (tidigare Kaljajevgatan, uppkallad efter en revolutionär terrorist) i Moskva. Jag pratade med folk som kommit för att rösta och som snabbt kom ut igen från vallokalen – de var totalt likgiltiga till att Putin blev omvald. »Är det vad *dom* vill? Ja, då så.« Så resonerade de flesta. En minoritet skojade om att Dolgorukijgatan nog skulle döpas om till Kaljajevgatan igen – eftersom det var uppenbart att sovjetsystemet återvänt med Putins makttillträde och konsolidering. Det bör sägas att det skett inte bara till följd av vår egen försumlighet, apati och trötthet efter allt revolutionerande. Det har också skett under uppmuntrande tillrop från Väst, inte minst från Silvio Berlusconi, som verkar ha blivit förtjust i Putin och agerar som dennes språkrör i Europa, men också från Blair, Schröder och Chirac; inte ens George W Bush hämmar honom.

Ingenting stod hindrande i vägen för vår KGB-mans återkomst till Kreml, varken västvärlden eller någon allvarlig opposition inom landet. Under hela den så kallade valkampanjen – från den 7 december 2003 till den 14 mars 2004 – hånade Putin öppet valmanskåren.

Det värsta hånat var att han vägrade att debattera. Han hade inte lust att på en enda punkt förklara sin politik under den föregående fyraårsperioden. Hans förakt gällde inte bara oppositionens representanter utan också själva begreppet »opposition«. Han lovade ingenting och han agiterade inte för någonting eller någon. Som på sovjettiden visades ledaren bara upp i olika politiska sammanhang – då han tog emot höga ämbetsmän på sitt kontor i Kreml och gav dem kvalificerade råd om hur de skulle sköta de ministerier och verk de ledde.

Det förekom en del små skämt bland TV-tittarna, eftersom han betedde sig som Stalin. Också Putin var »alla barns vän«, »den främste grisuppfödaren«, »den bästa gruvarbetaren«, »alla idrottsmäns kamrat« och »den ledande filmskaparen«.

Det förekom inga seriösa protester mot avsaknaden av politiska debatter.

När Putin inte stötte på motstånd blev han fräckare. Det är inte sant att han inte tar hänsyn till eller reagerar på någonting utan bara envist driver sin linje för att hålla sig kvar vid makten. Han är tvärtom observant och håller oss, det folk han kontrollerar, noga under uppsikt.

Och det gör han just därför att han agerar som en tjekist, en typisk KGB-man. Först skickar han upp försöksballonger med information via en trängre krets inom den politiska eliten i huvudstaden. Syftet är att sondera vilken reaktionen kan komma

att bli. Om det inte blir någon reaktion eller om den blir formlös, är allt i sin ordning: Putin kan genomdriva sin politik, lägga fram sina idéer eller agera som han finner lämpligt utan sidoblickar.

...

Varför tycker jag så illa om Putin? Därför att åren bara går. Sommaren 2004 hade kriget i Tjetjenien redan pågått i fem år. Fortfarande finns inga tecken på att det kommer att ta slut. När det inleddes var *shaheeder-tvillingarna* ännu inte födda. Men alla barnamord vid bombningar och rensningar sedan 1999 har förblivit ouppklarade och outredda av lagens och ordningens institutioner. Barnamördarna har aldrig behövt sitta där de borde: på de anklagades bänk, eftersom Putin, »alla barns store vän«, inte har begärt det. Armén fortsätter sina härjningar i Tjetjenien precis som den fick göra i början av kriget: den utför sina operationer som om de skedde på ett folktomt övningsfält. Massakern på oskyldiga har inte piskat upp någon storm i Ryssland. Ingen TV-station har visat bilder av de fem små barnen som blev slaktade i Tjetjenien. Rysslands försvarsminister har inte avgått. Han är personlig vän till Putin och betraktas till och med som möjlig efterträdare till denne år 2008. Flygvapenchefen har inte heller avskedats. Överbefälhavaren själv, Putin, har inte hållit något kondoleanstal. Runt omkring oss i resten av världen pågick »business as usual«. Gisslan dödades i Irak. Nationer och folk krävde att deras regeringar och internationella organ skulle dra tillbaka trupper för att rädda livet på människor som gör sin plikt. Men i Ryssland var allting tyst och lugnt.

Varför tycker jag så illa om Putin? Jo, för hans enfald, som är värre än brottslig, för hans cynism, hans rasism, hans lögn, för gasen som sattes in på Dubrovkateatern, för den massaker på oskyldiga som pågick under hela hans första period som president.

...

Så mötte vi installationsdagen den 7 maj 2004. Putin, som av en tillfällighet kom i besittning av en ofantlig makt, har använt sig av den med för Ryssland katastrofala följder. Och jag tycker illa om honom därför att han inte tycker om folk. Han avskyr oss. Han föraktar oss. Han betraktar oss bara som redskap för honom själv. Som medel för att nå sina personliga syften. Och därför tror han att han kan göra som han behagar med oss, leka med oss och krossa oss som han behagar. Vi är noll och intet, men han, som nått toppen av en slump, är tsar och gud. I Ryssland har vi redan haft ledare med den världsåskådningen. Det har alltid lett till tragedier, till blodbad, till inbördeskrig. Det är det jag inte vill vara med om. Det är därför jag tycker så illa om denne typiske sovjetiske tjekist som marscherar på de röda mattorna i Kreml på väg mot Rysslands tron.